

Een positieve ervaring rondom werk voor mensen met dementie

Wetenschappelijk programma NVVG
Werk & dementie – 03/04/2025

Bo Smeets – Promovendus, Alzheimer Centrum Limburg

WerkDEM project + Kenniscentrum
Dementie op Jonge Leeftijd

werkendementie.nl

Project: Werk & dementie

- Berenschot rapport *'Positie jonge mensen met dementie'* *
- Knelpunt: afname werk en inkomen
- Minister VWS: *'beter op de hoogte van mogelijkheden binnen huidige richtlijnen.'*
- Subsidie voor het Kenniscentrum Dementie op Jonge Leeftijd: (communicatie)traject gericht op beter informeren van betrokkenen.

WerkDEM project

- Onderzoeksproject binnen het Alzheimer Centrum Limburg, gefinancierd vanuit ZonMW (2022–2026).
- Doel: *re-integratie van werknemers met dementie te bevorderen zodat zij een actieve rol in de maatschappij kunnen blijven spelen.*
- Ontwikkeling WerkDEM Kompas: *praktische handvatten ter ondersteuning van de werknemer en diens (werk)omgeving*
- Samenwerking met Kenniscentrum

Gezamenlijke doelstelling

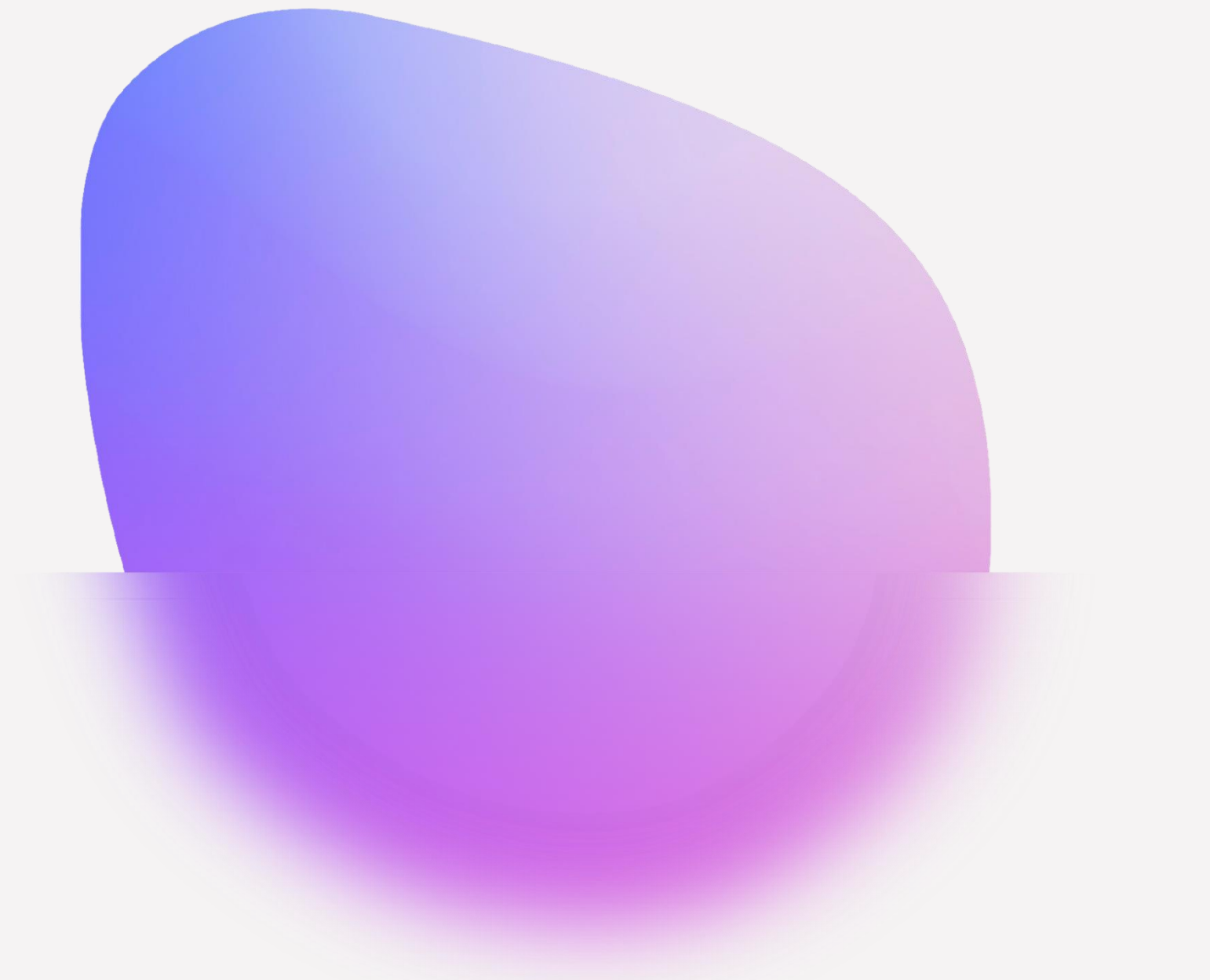
*We willen een **positieve ervaring** creëren rondom werk voor mensen met dementie op jonge leeftijd*

Subdoelen

- Kennis versterken – eerder signaleren op de werkvloer
- Onnodige/onterechte terugval in inkomen voorkomen door vergroten kennis over handelingsruimte t.a.v. WIA-richtlijnen
- Langer actief bij de eigen werkgever
- Ondersteuning bieden voor verschillende betrokkenen

Wie betrekken we hierbij?

- Werknemers met dementie & hun naasten
- Casemanagers dementie
- Bedrijfsartsen
- Werkgevers
- Verzekeringsartsen
- Arbeidsdeskundigen
- Arboartsen en casemanagers verzuim
- Huisartsen en praktijkondersteuners

We willen deze doelgroepen
**Informeren, inspireren en
faciliteren**

Ondersteuningsmiddelen

Inspiratiekit actief
blijven op de werkvloer
met dementie

Een inspiratiekit over het hoe en wat.
Voor werkgevers, werknemers én
(zorg)professionals.

Dit is een inspiratiekit van
Kenniscentrum Dementie op
Jonge Leeftijd + WerkDEM project
werkendementie.nl

Regelwerk rondom
werk en dementie

Informatie en tips
voor werknemers, werkgevers
en (zorg)professionals

Dit is een informatiebrochure van
Kenniscentrum Dementie op
Jonge Leeftijd + WerkDEM project
werkendementie.nl

Gesprekshulp voor
werknemers

Bij problemen op het
werk en/of vermoedens
van dementie

Dit is een gesprekshulp van
WerkDEM project + Kenniscentrum
Dementie op Jonge Leeftijd
werkendementie.nl

Hoe herken je
dementie op
de werkvloer?

Dit is een Signaalkaart van
WerkDEM project + Kenniscentrum
Dementie op Jonge Leeftijd
werkendementie.nl

Gesprekshulp voor
werkgevers

Bij problemen op het werk
en/of vermoedens van dementie
bij een werknemer

Dit is een gesprekshulp van
WerkDEM project + Kenniscentrum
Dementie op Jonge Leeftijd
werkendementie.nl

Het ziektebeeld en de impact van dementie op jonge leeftijd

Danielle Pelzer
Specialist ouderengeneeskunde,
kader arts psychogeriatric

The image is a composite graphic. On the left, there is a vertical green bar. The main background is a dark blue and black image featuring several axial MRI brain scans. Overlaid on these scans is white technical text from an MRI software interface, including parameters like 'FoV 199', '296*512', 'ASSET', 'Tra>Cor(6.1)', 'W 1667', 'C', 'Chil', 'Harmon', '4VA12', 'STUDY 1', '1101', '4156', '2 MA 18', 'AF', 'RFP', and '5cm'. The text 'Dementie op jonge leeftijd' is written in white, bold, sans-serif font across the middle of the image.

Dementie op jonge leeftijd

Danielle Pelzer
Specialist Ouderengeneeskunde

3 april 2025

Disclosure:

(potentiële) belangenverstrengeling: Geen / Zie hieronder

- ▶ Voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties met bedrijven
- ▶ Sponsoring of onderzoeksgeld
- ▶ Honorarium of andere (financiële) vergoeding
- ▶ Aandeelhouder
- ▶ Andere relatie, namelijk ...

Programma

- ▶ Leerdoelen
- ▶ Definitie dementie op jonge leeftijd
- ▶ Voorkomen dementie op jonge leeftijd
- ▶ Introductiefilmpje
- ▶ Niet pluisgevoel
- ▶ Meest voorkomende vormen van dementie bij jonge mensen
- ▶ Impact dementie op jonge leeftijd

Leerdoelen:

1. Kennis voorkomen dementie op jonge leeftijd
2. Wanneer denk je bij jonge mensen aan dementie?
3. Welke vormen van dementie komen voor op jonge leeftijd
4. Wat is het verschil met dementie op oude leeftijd?

Definitie dementie op jonge leeftijd

- ▶ Ontstaan voor 65 jarige leeftijd.
- ▶ Jongste mensen met dementie ontstaan na 20e jaar.

Omvang van de doelgroep

Bij welke signalen
denk je aan dementie?

Herken dementie op jonge leeftijd

Acht mogelijke signalen:

1. Moeite met het opnemen en verwerken van informatie
2. Veranderingen in gedrag en/of karakter? (lusteloosheid, minder remmingen, emotioneler)
3. Geen overzicht in drukke situaties
4. Een niet-pluis gevoel bij naasten
5. Moeite met het vinden van de juiste woorden
6. Apparaten bedienen en gebruiken is lastiger
7. Veranderingen m.b.t. dagelijkse taken thuis of op werk
8. Klachten blijven of nemen toe

Delay in jaren van 1e symptomen tot diagnose

	Oud > 65	Jong < 65
M Alzheimer	3,0	4,2
FTD	3,2	6,6
Gemiddeld	2,8	4,4

NEEDYD study

Filmfragmenten “Antoinet”

Video: <https://youtu.be/iJJ8guPgmtw>

Welke factoren/
oorzaken maken het
moeilijk om dementie
op jonge leeftijd te
herkennen

Vertragende factoren in de verwijzing:

Bij 45% eerst een foutieve diagnose
(NeedYD study)

1. 51% depressie
2. 29% psychose/ anders
3. 10% somatische oorzaak
4. 10% niets aan de hand

Welke vormen van
dementie op jonge
leeftijd kennen jullie?

Meest voorkomende vormen van dementie

- ▶ Ziekte van Alzheimer
- ▶ Frontotemporale dementie
- ▶ Vasculaire dementie
- ▶ Lewy Body dementie
- ▶ Semantische dementie

Alzheimer op jonge leeftijd

- ▶ Geheugenklachten staan niet op de voorgrond
- ▶ Problemen met de waarneming
- ▶ Het handelen
- ▶ Het spreken
- ▶ In de loop van de ziekte gedragsproblemen zoals agressie of afname van initiatief

FTD

Op de voorgrond staan langzaam progressieve persoonlijkheids- en gedragsverandering

- ▶ Dwangmatig gedrag
- ▶ Dagrituelen
- ▶ Ontremming
- ▶ Minder initiatief
- ▶ Minder behoefte aan sociaal contact
- ▶ Vervlakte emoties
- ▶ Ziekte inzicht en besef ontbreekt

Late symptomen

- ▶ Afasie
- ▶ Geheugenproblemen
- ▶ Desoriëntatie in de omgeving blijft relatief lang intact

Vasculaire dementie

- ▶ Grillig beeld
- ▶ Stapsgewijze verslechtering
- ▶ 'Goede' en 'slechte' dagen
- ▶ Ziekte besef vaak aanwezig
- ▶ Prikkelbaar
- ▶ Minder geïnteresseerd in anderen
- ▶ Initiatiefverlies
- ▶ Lichamelijke conditie kan achteruitgaan bv parkinsonisme
- ▶ Gedragsveranderingen

Lewy body dementie

- ▶ Geheugen relatief intact,
- ▶ Fluctuaties in cognitie, aandacht en alertheid.
- ▶ Moeite hebben met plannen en initiatief nemen.
- ▶ Recidiverende hallucinaties.
- ▶ Spontane verschijnselen van parkinsonisme.
- ▶ Bijdragende kenmerken;
 - ▶ “Rem sleep behavior disorder”.
 - ▶ Ernstige overgevoeligheid voor neuroleptica

Bijzondere vormen van dementie

- ▶ Progressieve Nucleaire Palsy
- ▶ Ziekte van Huntington
- ▶ Corticobasaal syndroom
- ▶ Creutzfeld Jacob
- ▶ Alcohol dementie
- ▶ HIV
- ▶ Ziekte van Parkinson
- ▶ Soms MS

Welke impact heeft dementie op jonge leeftijd op de patiënt en diens naasten?

Impact

Gezinsleven

- ▶ Relatiebreuk
- ▶ Kinderen(spanning, slechte leerprestaties, uitsluiting)
- ▶ Onstabiliteit
- ▶ Nieuwe relatie
- ▶ Promiscue gedrag

Impact

Arbeid en inkomen

- ▶ Ontslag
- ▶ Ongelukken
- ▶ Eigen bedrijf
- ▶ Schulden
- ▶ Faillissement

Impact

Sociaal

- ▶ Isolatie
- ▶ Eenzaamheid
- ▶ Vermijding/uitsluiting
- ▶ Onbegrip(door familie/omgeving)
- ▶ Conflicten burenen/familie

Impact

Veiligheid

- ▶ Ongepast gedrag
- ▶ Internet gedrag
- ▶ Koopgedrag
- ▶ Argeloosheid
- ▶ Kwetsbaarheid
- ▶ Uitbuiting
- ▶ Ontspoorde zorg
- ▶ Verzamelwoede
- ▶ Verwaarlozing
- ▶ Promiscue gedrag

Impact

Psychologisch

- ▶ Depressie
- ▶ Agitatie/agressie
- ▶ Achterdocht
- ▶ Onmacht
- ▶ Geen ziektebesef en inzicht met alle gevolgen van dien
- ▶ Angst
- ▶ Ontremming

Filmfragmenten “**Kind van Dementie**”

Kenniscentrum

Dementie op Jonge Leeftijd

- ▶ Documentaire over Kinderen van Ouders met Dementie op Jonge Leeftijd | Kind van Dementie

Bronnen:

www.kenniscentrumdementieopjongeleeftijd.nl

- ▶ Zorgstandaard Dementie 2020
- ▶ Handreiking regionaal zorgprogramma dementie op jonge leeftijd 2021
- ▶ Zorgtraject bij dementie op jonge leeftijd 4-7-2018

**Zijn er nog
vragen?**

Pauze

Onderzoek naar werk & dementie (WerkDEM)

- Verbeteren en ondersteunen van werk
- Kwaliteit van leven
- Eigenwaarde en identiteit
- Actieve rol in de maatschappij
- Tegemoet komen behoeften

WERKDEM

Team

Prof. Dr. Marjolein de Vugt

Alzheimer Centrum
Limburg/Maastricht University

Prof. Dr. Christian Bakker

UKON/Radboud UMC

Dr. Stevie Hendriks

Alzheimer Centrum
Limburg/Maastricht
University

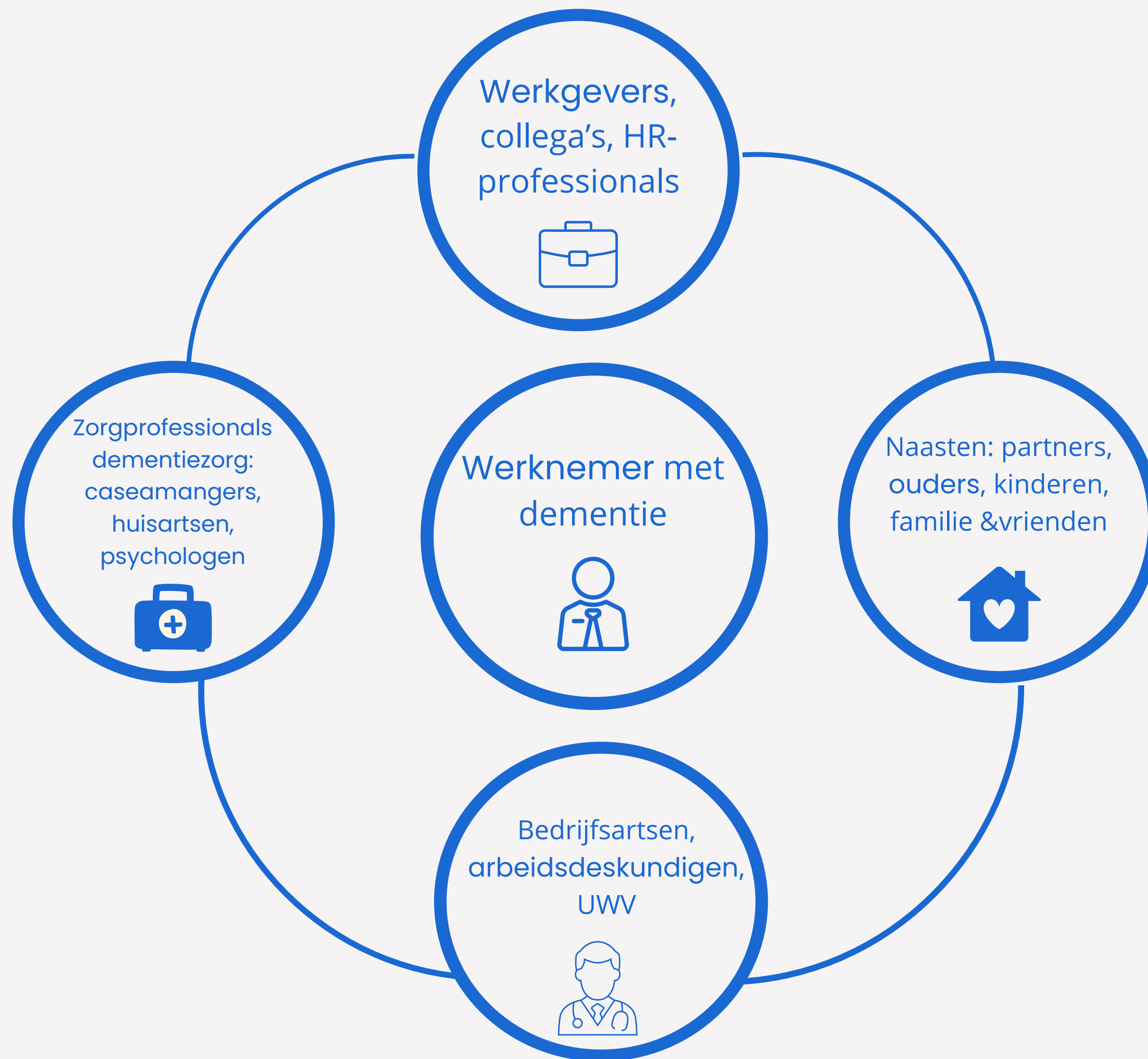
MSc. Bo Smeets

Alzheimer Centrum
Limburg/Maastricht
University

Project partners WerkDEM

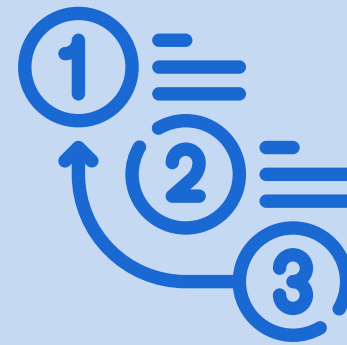

Betrokken doelgroepen

Het onderzoek

- 33 individuele interviews
- 6 focusgroepen
- 2 meedenk-sessies
- Ontwikkeling en evaluatie WerkDEM Kompas

Interviews en focusgroepen

Werknemers met dementie & naasten

- Wens om te werken
- Belang van een DOJL-diagnose
- Kennis, bewustzijn en begrip
- Werkaanpassing, betrokkenheid en ondersteuning
- Communicatie, besluitvorming en samenwerking
- Afbouw van werk en toekomstige perspectieven

Interviews en focusgroepen

Werkgevers, HR-professionals, bedrijfsartsen, arbeidsdeskundigen & zorgprofessionals

- Verschillende professionals hebben een cruciale rol bij het ondersteunen van werknemers met dementie.

Bevorderende factoren

- ✓ Kennis en ervaring met DOJL binnen organisaties.
- ✓ Proactieve houding van werkgevers.
- ✓ Effectieve communicatie en regelmatige evaluaties.
- ✓ Vroege betrokkenheid van professionals.
- ✓ Goede ondersteuning bij de overgang van werk naar post-werkfase.

Belemmerende factoren

- ⊘ Stigma en gebrek aan bewustzijn/kennis over DOJL.
- ⊘ Beperkte middelen en juridische beperkingen (bijv. AVG).
- ⊘ Onvoldoende communicatie tussen sleutelfiguren.

Interviews en focusgroepen

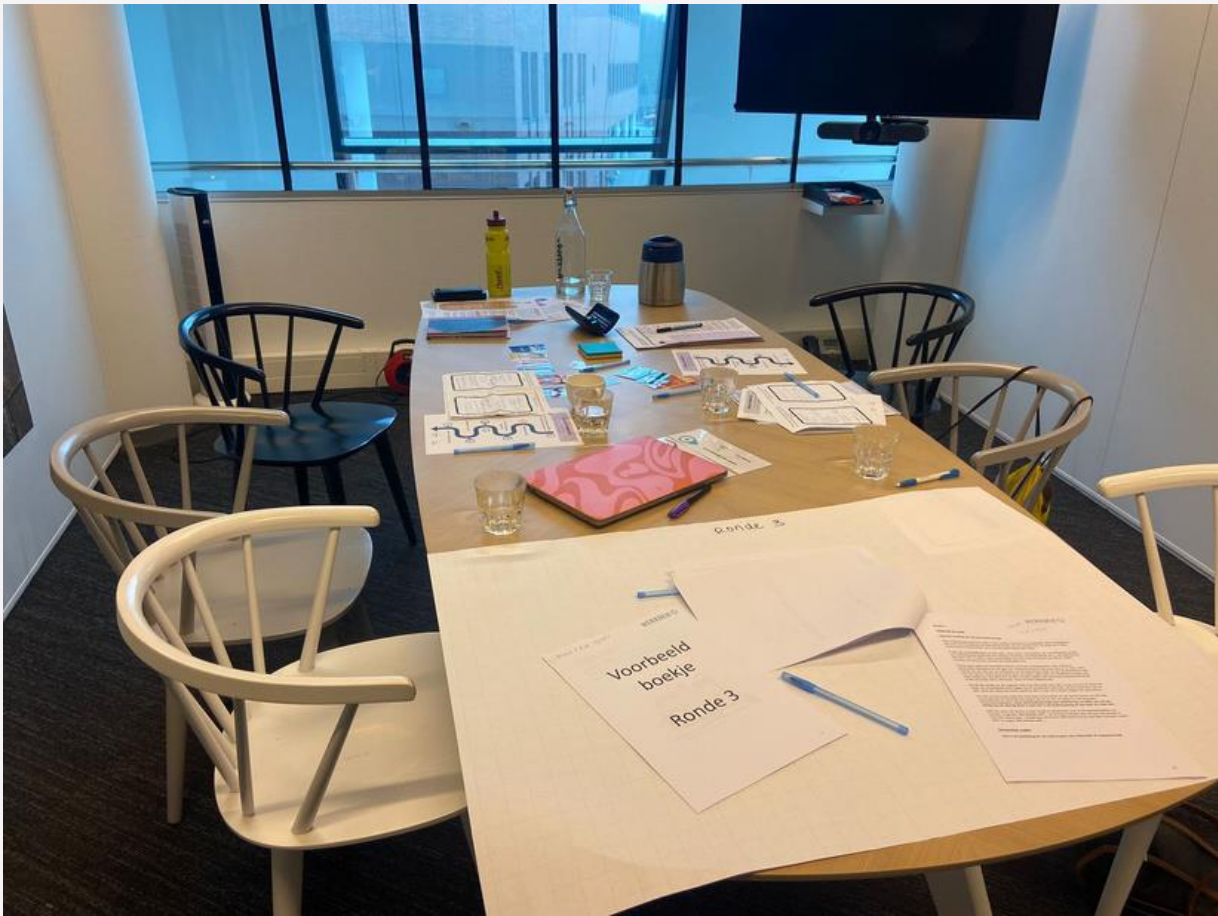
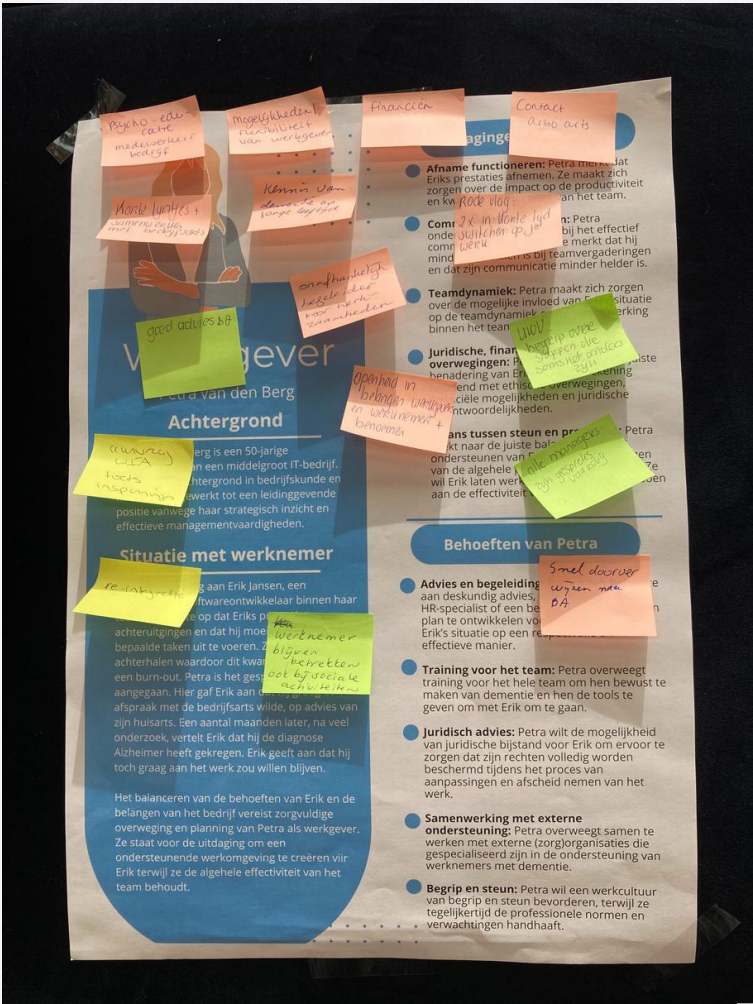
Werkgevers, HR-professionals, bedrijfsartsen, arbeidsdeskundigen & zorgprofessionals

- Verschillende professionals hebben een cruciale rol bij het ondersteunen van werknemers met dementie.

Ondersteuningsbehoeften

- 📌 Betere samenwerking tussen sleutelrolfiguren.
- 📌 Richtlijnen voor ondersteuning op de werkvloer.
- 📌 Praktische hulpmiddelen voor werkgevers en andere professionals.
- 📌 Verbeterde communicatiekanalen.
- 📌 Meer bewustwording en kennis over DOJL op de werkvloer.

Meedenk-sessies

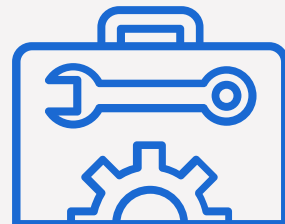
Belangrijkste behoeften

Kennis en informatie over DOJL in het algemeen en op de werkvloer

Bewustwording op de werkvloer over DOJL

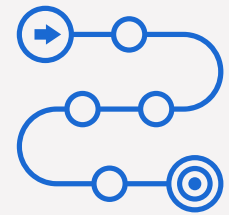
Praktische hulpmiddelen om een werknemer met DOJL op de werkvloer te ondersteunen

Een website met uitgebreide informatie voor alle doelgroepen

Ontwikkeling WerkDEM Kompas

Een routekaart die de verschillende fasen beschrijft, van de eerste tekenen van bezorgdheid tot het afbouwen van werk.

Een signaalkaart ter ondersteuning van vroege herkenning van YOD op de werkvloer.

Een inspiratiekit met praktische tips en adviezen over hoe dementie op de werkvloer ondersteund kan worden.

Een informatiebrochure met diverse scenario's over regelgeving en financiële mogelijkheden binnen de Nederlandse werkcontext.

Verschillende **gesprekshulpen** voor de niet-pluis fase

Positieve ervaringsverhalen over werken met dementie vanuit verschillende perspectieven.

Inspiratiekit actief blijven op de werkvloer met dementie

Een inspiratiekit over het hoe en wat.
Voor werkgevers, werknemers én
(zorg)professionals.

Dit is een inspiratiekit van
Kenniscentrum Dementie op
Jonge Leeftijd + WerkDEM project
werkendementie.nl

Regelwerk rondom werk en dementie

Informatie en tips
voor werknemers, werkgevers
en (zorg)professionals

Dit is een informatiebrochure van
Kenniscentrum Dementie op
Jonge Leeftijd + WerkDEM project
werkendementie.nl

Gesprekshulp voor werknemers

Bij problemen op het
werk en/of vermoedens
van dementie

Dit is een gesprekshulp van
WerkDEM project + Kenniscentrum
Dementie op Jonge Leeftijd
werkendementie.nl

Hoe herken je dementie op de werkvloer?

Dit is een Signaalkaart van
WerkDEM project + Kenniscentrum
Dementie op Jonge Leeftijd
werkendementie.nl

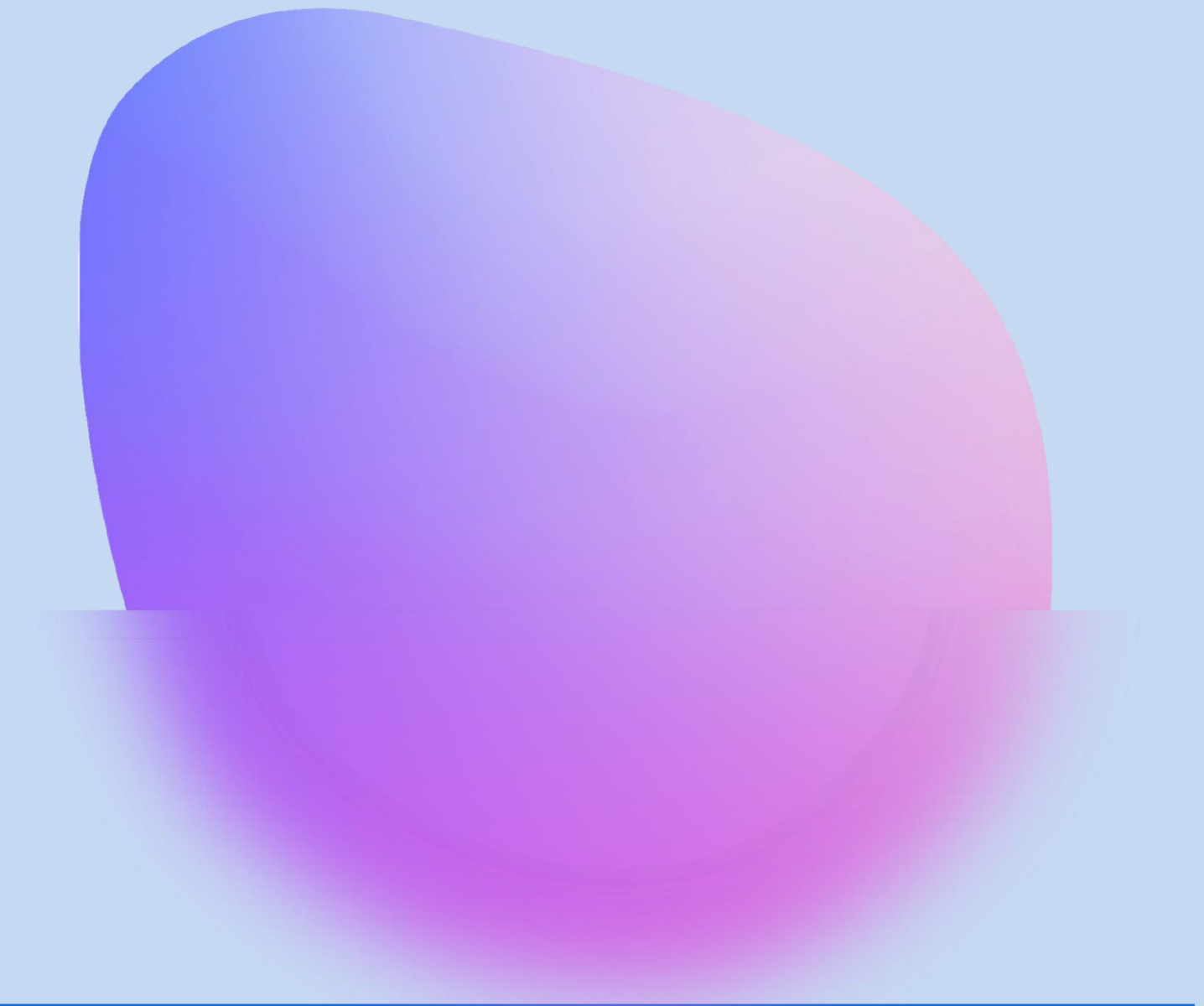
Gesprekshulp voor werkgevers

Bij problemen op het werk
en/of vermoedens van dementie
bij een werknemer

Dit is een gesprekshulp van
WerkDEM project + Kenniscentrum
Dementie op Jonge Leeftijd
werkendementie.nl

Dementie op jonge leeftijd in de context van werk

Dr. Jan de Graaf
Zelfstandig bedrijfsarts

Dementie op jonge leeftijd en werk

Casuïstiek, cognitieve domeinen en beoordeling door bedrijfsarts en verzekeringsarts

dr Jan de Graaf, zelfstandig bedrijfsarts

Disclosure

(potentiële) belangenverstrengeling	geen
Voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties met bedrijven	geen
• Sponsoring of onderzoeksgeld • Honorarium of andere (financiële) vergoeding • Aandeelhouder • Andere relatie, namelijk ...	• nvt • nvt • nvt • nvt

Dementie

= syndroomdiagnose

Syndroomdiagnose, waarbij er stoornissen bestaan in twee of meer cognitieve domeinen

- De cognitieve domeinen
 - het geheugen
 - de executieve functies
 - de visuospatiële functies
 - de taalfuncties
 - gedrag en persoonlijkheid
- Het moet gaan om een **duidelijke** en **langzaam progressieve** achteruitgang ten opzichte van eerder functioneren, **met beperkingen in dagelijks leven of werk**
- **NHG richtlijn**
- de DSM-5 uitgebreidere definitie **Neurocognitieve Stoornis**

Dementie

Veel
verschillende
oorzaken

Meest voorkomende en bekendste zijn de ziektebeelden

- Ziekte van Alzheimer
 - Frontotemporale dementie (FTD)
 - Vasculaire dementie
 - Lewy lichaampjes dementie
-
- In Nederland zijn er naar schatting zo'n 260.000 mensen met dementie, grootste deel eerste verschijnselen >65 jaar

Dementie op jonge leeftijd

- Dementie op jonge leeftijd
- Eerste verschijnselen voor het 65^e jaar
- 6-9 % van totale groep, zo'n 12.000 - 20.000 personen
- 250 verschillende beelden (ZvA, FTD, VD , LBD)
- Chronisch traumatische encefalopathie (CTE)
- Gemiddeld 4-6 jaar voordat de juiste diagnose gesteld wordt, afhankelijk van het type dementieel beeld
- Eerste verschijnselen zijn vaak subtiel, langzaam progressief,
- In zo'n 50% van de gevallen eerst een andere diagnose gesteld, vooral psychische beelden
- Grote sociale impact: levensfase met werk en kinderen, relaties

Dementie

Jonge leeftijd

Lastige diagnose...

- **Zeldzaam**
- Niet altijd aan gedacht door leek én professional
 - - associatie ouderen
- De **presentatie** van dementie op jongere leeftijd is vaak anders (geheugenklachten minder op de voorgrond)
- De differentiaal diagnose is heel uitgebreid
 - Depressie
 - Overspannenheid, burn out
- Ziektebesef en -inzicht is vaak beperkt en dat beperkt soms diagnostiek
- Geleidelijke beloop, **4-7 jaar tot diagnose!**
- Realiseer: een lange periode van klachten en beperkingen, zonder de **juiste verklarende diagnose**, leidt vaak tot grote problemen...

Dementie

Jonge leeftijd

Cognitie

- **Cognitie**
- Een verzamelnaam voor een groot aantal mentale functies
- Betrokken bij het opnemen en verwerken van informatie zoals waarneming, aandacht, geheugen, taal, denken, probleemoplossing en besluitvorming.
- Het zijn complexe processen die ons in staat stellen om informatie te onthouden, te begrijpen en om deze informatie te gebruiken om ons aan te passen aan de wereld om ons heen.
- Afgeleid van het Latijnse cognoscere wat kennis of weten betekent.
- Welke **cognitieve domeinen** kennen jullie?

Dementie

Jonge leeftijd

Cognitieve domeinen

- Cognitie, 6 domeinen
- Aandacht
- Geheugen
- Taal en spraak
- Perceptie en praxis
- Executieve functies
- Sociale cognitie en emotie

Dementie

Jonge leeftijd

Cognitieve piramide

Dementie

Jonge leeftijd

Cognitieve domeinen

- **Aandacht**
- Cruciaal voor het opnemen van informatie.
- **Passief** proces, de aandacht die door iets getrokken wordt een **actief** proces, waarbij de aandacht selectief gericht wordt
- Deze **selectieve aandacht** vereist alertheid en controle, het is een proces van doelmatigheid in informatieverwerking.
- Selectieve aandacht en executieve functies hebben raakvlakken en overlap.
- Selectieve aandacht is ook nauw verbonden met snelheid van informatieverwerking.
- Een vertraagde verwerkingssnelheid kan leiden tot hoofdpijn, vermoeidheid of prikkelbaarheid.
- **Volgehouden aandacht**, het actief concentreren op één aspect of bron, met daarbij negeren van afleidende informatie, gedurende langere tijd bij een intensieve taak.
- **Verdeelde aandacht** onderscheiden, het schakelen tussen meerdere relevante bronnen wat mentale flexibiliteit vraagt.

Dementie

Jonge leeftijd

Cognitieve domeinen

- **Korte termijn geheugen**
 - informatie voor een korte termijn (seconden tot enkele minuten), functioneert als werkgeheugen.
 - zintuigelijk geheugen, waarin ervaringen in smaak, geur, tast kortdurend opgeslagen en verwerkt.
- **Lange termijn geheugen** 2 onderdelen
- **Impliciete of non-declaratieve geheugen**; motorische vaardigheden, procedureel leren/conditionering. Onbewust en kan daarom niet expliciet worden herinnerd of worden verteld (bv fietsen)
- **Expliciete of declaratieve geheugen**
 - Het **episodisch geheugen** – kenmerken van een 'persoonlijk dagboek'
 - inprenting, herinnering, herkenning zijn de fases
 - tijds- en plaatsgebonden informatie, het contextuele geheugen genoemd.
 - Het **semantische geheugen** - functioneert meer als een 'kennisverzameling'
 - objectieve kennis van de wereld, namen, feiten, getallen en tekstuele informatie.

Dementie

Jonge leeftijd

Cognitieve domeinen

- **Taal en Spraak** is een essentieel onderdeel van het mens zijn.
- Het produceren, maar ook het begrijpen, lezen en schrijven van taal.
- Netwerk met verschillende lagen/onderdelen
 - semantiek (betekenis) van woorden
 - de syntaxis (zinsstructuur)
 - de fonologie (de klankleer, bv het verschil harde en zachte g)
 - de pragmatiek (de relatie tussen taaluitdrukkingen en situaties, dus de context waarin spreker en luisteraar elkaar moeten begrijpen)
 - de motoriek
- Ook hier weer overlap tussen de domeinen, omdat het mentale lexicon, de woorden die we kennen en wat ze betekenen, weer is opgeslagen in het semantisch geheugen. Volwassene heeft 30.000 woorden – en korte uitdrukkingen.

Dementie

Jonge leeftijd

Cognitieve domeinen

Perceptie en praxis

Het verwerken van (ruimtelijke) informatie én doelmatig handelen

Visuele perceptie - visuele waarneming én de interpretatie

Ruimtelijke cognitie met aandacht en het integreren van visuele informatie – geheugenfunctie

Rol bij **objectherkenning** – het herkennen van mensen of voorwerpen visueel, tactiel of geluiden.

Praxis het vermogen om handelingen uit te voeren, enkelvoudig of in een volgorde.

Visuoconstructieve praxis - visuele perceptie gecombineerd met planning, geheugen en motorische respons - natekenen van geometrische figuren

Dementie

Jonge leeftijd

Cognitieve domeinen

Executieve functies

- De executieve functies zijn van de hogere cognitieve orde - stuurt andere cognitieve functies aan
- Aspecten van executief functioneren zijn inzicht, doelen stellen, plannen, initiëren, monitoren en controleren, flexibiliteit en probleem oplossen, denken en handelen op strategisch niveau.
- Regulatie en controle van complex, doelgericht taakgedrag
- Adaptief gedrag - niet op routine kunnen worden afgehandeld
- Essentieel voor zelfstandig functioneren in het dagelijks leven
- Deze functie wordt gemedieerd door de prefrontale cortex

Dementie

Jonge leeftijd

Cognitieve domeinen

- Sociale cognitie en emotie
- Stellen ons in staat om gevoelens, gedachten, behoeften en intenties van anderen te begrijpen, maar ook te voorspellen en ons gedrag daarop af te stemmen.
- 'primaire emoties' of basis emoties
 - angst, woede, walging, vreugde, verdriet en verbazing
- 'complexe emoties'
 - schaamte, jaloezie en trots - cognitieve evaluatie van de emotie
- Sociale cognitie gaat ook over de regulatie van sociaal, emotioneel en interpersoonlijk gedrag - prefrontale cortex
- Overlap met het executief functioneren
- Bij problemen in dit domein: het niet meer goed herkennen van emoties van anderen, beperkingen in inzicht in eigen functioneren of het veranderen van empathie , ontremd gedrag of apathie

Dementie op jonge leeftijd

vaak andere presentatie

Geheugenproblemen staan bij dementie op jonge leeftijd (aanvankelijk) vaak minder op de voorgrond staan

Andere domeinen zijn vaker eerst aangedaan:

Executieve problemen

planning, organisatie, aandacht, probleem oplossen, controleren eigen handelen

Taalproblemen

woordvinding, verbale vloeiendheid, taalbegrip

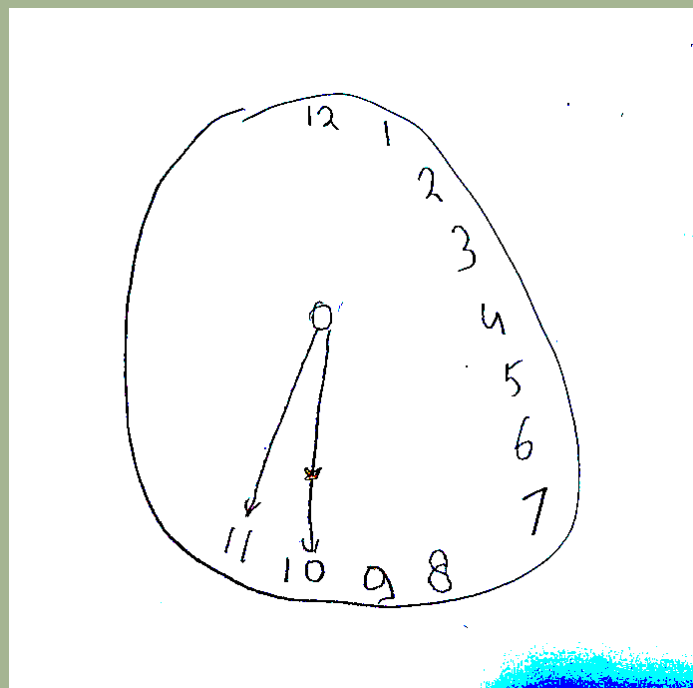
Gedragsveranderingen

onverschilligheid, afname empathie, herkennen emoties, ontremd gedrag, ruzie

Perceptie en praxis

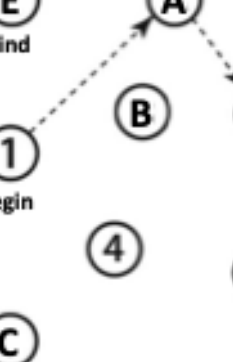
Dementie op jonge leeftijd

Onderzoek?

- Hoe krijgen we **zicht op de cognitieve domeinen**?
- Anamnese en heteroanamnese beloop in de tijd,
- **Screening** van de cognitieve domeinen
 - Minimal Mental State Examination (MMSE)
 - score 0-30, afkap 24
 - Montreal Cognitive Assessment (MoCa)
 - score 0-30, afkap 26, MCI bij 18-25
- Onderzocht vooral bij ouderen - **bij jongeren en hoger opgeleiden soms geen afwijkende screening**
- Kloktekentest (10 over 11)
 - aandacht, taal, werkgeheugen, executieve functies, visuospatiële domein, praxis
- **Neuro-psychologisch onderzoek**
 - gespecialiseerde geheugenklinieken met uitgebreid onderzoek neuropsycholoog, neuroloog en klinisch geriater

Dementie op (jonge) leeftijd

MONTREAL COGNITIVE ASSESSMENT (MOCA*) Version 8.1 Dutch (Netherlands)				Naam:	Opleidingsniveau: Geslacht:	Geboortedatum: DATUM:	
VISUOSPATIEEL/EXECUTIEF		 [] []		 Kopieer de kubus		Teken een KLOK (tien over elf) (3 punten) [] Omtrek [] Cijfers [] Wijzers	
BENOEMEN							
   [] [] []							
GEHEUGEN		Lees de woorden hardop voor, de proefpersoon moet ze nazeggen. Neem de test tweemaal af, ook wanneer de eerste test succesvol is. Neem de test na 5 minuten nogmaals af.					
		GEZICHT	FLUWEEL	KERK	LELIE	ROOD	
1 ^e TEST							
2 ^e TEST							
AANDACHT		Lees de rij cijfers op (1 cijfer/sec.). De proefpersoon moet ze in dezelfde volgorde nazeggen. [] 2 1 8 5 4					
		De proefpersoon moet ze in omgekeerde volgorde nazeggen. [] 7 4 2					
Lees de rij letters op. De proefpersoon moet bij elke letter A met zijn hand op de tafel tikken. Geen punten bij ≥ 2 fouten		[] F B A C M N A A J K L B A F A K D E A A A J A M O F A A B					
Serieel 7 aftrekken, beginnend bij 100.		[] 93	[] 86	[] 79	[] 72	[] 65	
		4 of 5 goed: 3 pt, 2 of 3 goed: 2 pt, 1 goed: 1 pt, 0 goed: 0 pt					
TAAL		Zeg na: Ik weet alleen dat Jan vandaag geholpen zou worden []					
		De kat verstopte zich altijd onder de bank als er honden in de kamer waren. []					
		Fluency: noem binnen één minuut zo veel mogelijk woorden die beginnen met de letter D. [] ____ (N ≥ 11 woorden)					
ABSTRACT REDENEREN		Overeenkomst tussen blijk. banaan en sinaasappel = fruit [] trein-fiets [] horloge-liniaal					
UITGESTELDE HERINNERING		Memory Index Score (MIS)					
(MIS)	Woorden moeten herinnerd worden ZONDER HINT	GEZICHT	FLUWEEL	KERK	LELIE	ROOD	
X3		[]	[]	[]	[]	[]	
X2	Categoriehint						
X1	Meerkeuzehint						
						MIS = ____ / 15	
ORIËNTATIE		[] Datum [] Maand [] Jaar [] Dag [] Locatie [] Plaats					

© Z. Nasreddine MD

www.mocatest.org

MIS: /15
(Normaal ≥ 26/30)
Tel er 1 pt bij op indien ≤ 12 opleidingsjaren

TOTAAL

_/30

Dementie op (jonge) leeftijd

COGNITIVE TEST

~~VISUOSPATIAL~~ MARELLAGO

CLUB HOUSE

End

Begin

1 2 3 4 5 6 7 8 9

COPY CUBE

TRUMP TOWER

DRAW CLOCK (Ten past eleven)

cheese burger pepsi golf sign tax breaks Tweet yuge hands

NAME THE SHAPES

Support base

golf ball

bad hombres

wall

NAME THESE ANIMALS from those ~~stupid~~ hole countries

Russian collusion

LYIN' LION

ROCKET RHINO

I've got a big red button

CROOKED CAMEL

what emails??

MAXIMUM NUMBER OF WORDS STARTING WITH F IN ONE MINUTE:

FAKE!!	Foreign
FLYnn	FLakey
Fired	FIRE +
FBI	FURY
FIXED	FAKE!!!
Filthy	FOX +
	Friends

Wifax

Dementie op jonge leeftijd

De problemen op het werk –

belangrijk voor bedrijfs- en verzekeringsarts

- Door de lange periode tot diagnose zijn vaak al **veel problemen** ontstaan, privé maar ook op werk
- Leidt vaak ook tot **financiële** problemen
 - ontslag nemen of krijgen, teruggang in functie (medische afzakker), schade veroorzaken (ziekte inzicht...)
- **Juist wel op het werk eerste symptomen**; op het werk worden vaak complexere cognitieve eisen gevraagd dan in de thuisomgeving
- Ervaringen op het werk kunnen dus belangrijke bijdrage leveren aan de **heteroanamnese en diagnostiek**
- Zeer belastend voor mantelzorgers

Dementie op jonge leeftijd

De beoordeling door de bedrijfs- en verzekeringsarts

- Zijn er nog arbeidsmogelijkheden bij diagnose?
- De diagnose geeft per definitie aan dat er al **substantiële problemen** zijn...
- De beperkingen in de cognitieve domeinen hebben invloed op het **zelfstandig functioneren (piramide!)**
- **Beperkt ziekte-inzicht**
- **Progressief beeld**, de beperkingen nemen steeds verder toe, vaak vlot
- De belastbaarheid is **vaak wisselend en slecht planbaar**
- De overleving is helaas beperkt
- Overleg bedrijfsarts - verzekeringsarts
- **Jullie ideeën?**

Interesse in ons onderzoek?

- Evaluatie: werkendementie.nl
- Betrokkenheid bij doorontwikkeling
- Laat uw contactgegevens veilig achter!

